

Inspirovanost Písma (letným pohledem)

Knihy | 24.7.2014 @ 1.34

Tak trochu z povinnosti jsem si přečetl brožurku *Inspirovanost Písma* od Dana Drápala a Jiřího Hedánka. Oba evangelikálové a charismatici, oba se podíleli na Českém studijním překladu (druhý zmíněný i na B21). Oba vysvětlují, co si máme představit, když se řekne, že Bible je „inspirovaná“.

Je dusno, pozdě a červen, proto budu v následujícím přehledu stručný.

Dan Drápal

byl díky studiu evangelické teologie přesvědčen, že Bible není neomylná. Teprve když se znovuzrodil, přestaly mu liberální závěry vyhovovat. Proto radí, abychom nepřesvědčovali o inspirovanosti Bible někoho, kdo dosud neuvěřil v Ježíše Krista.

Tomuto argumentu jaksi rozumím na praktické rovině. Doktrína o inspiraci sama o sobě nevěřícímu člověku opravdu nic neříká. Vidím zde však zároveň dvě neblahé implikace. *Za první* v tom, že ke znovuzrození musí docházet mimo platformu Bible. Člověka jakoby muselo nejprve oslovit cosi relevantního, aby mohl složit důvěru v Písmo, které dosud pokládal za irelevantní. Věřím ve více a méně relevantní podání evangelia, nevěřím však v evangelium, které operuje mimo rámec Písma. *Za druhé* v tom, že samotné znovuzrození má být příčinou změny názoru na Boží slovo. Pokud autor skutečně přemýšlí tímto směrem, pak mu hrozí cesta fundamentalistů, které tolik pranýřuje. (Jednoduše řečeno by říkal: Věřím v Bibli? Je znovuzrozený. Nevěřím v Bibli? Není znovuzrozený.)

Dost bylo rýpání. Výše zmíněné strašení je jen mým taktickým manévrem. Autorovo tvrzení je třeba chápat v kontextu jeho osobní zkušenosti. Jen poslední nekřesťanské dloubnutí si dovoluji. Když Dan Drápal píše, že „nevím o žádné denominaci, která by učila, že konkrétní prorocké slovo, které dnes zazní, může mít stejnou nebo vyšší autoritu než samotné Písmo“, může to znamenat jen dvojí. Buď zapomněl na spisy Ricka Joynera, které před několika lety vydalo jeho domovské nakladatelství KMS, nebo Joynera a jeho partu hypercharismaticů právem nepokládá za denominaci.

Teď už opravdu dost rýpání. Opatrně stahuji své obvinění z existencialismu i kryptofundamentalismu. Namísto toho budu radostně připomínat a kvitovat řadu šťastných formulací: Tvrzení, že Bible je více než nějaké „svědectví o zjevení“, že Bible je „právě taková, jakou ji Bůh chtěl mít“, že inspirace je v zásadě nadpřirozený proces, že Duch svatý iluminuje současného čtenáře, že Bible je historicky přesná, že Mojžíš je autorem Pentateuchu, že Bible negativně reflektuje homosexualitu atd. atp. přibližují Drápalovo podání pohledu na inspirovanost mému vlastnímu pojetí.

Drápal píše čtivě jako kovaný publicista pro širokou veřejnost. Jeho vysvětlení dobové podmíněnosti je nanejvýš osvědčené:

Jedním extrémem je, že za dobově podmíněné prohlásíme vše, co nám nějak nehoví, čemu možná moc nerozumíme, a o čem se nám ani nechce moc přemýšlet, protože možná nejasně tušíme, že kdybychom to vzali vážně, museli bychom něco ve svém životě měnit. Druhým extrémem je, že bereme doslovně naprosto vše – i to, co skutečně dobově podmíněné je. Abych uvedl příklad: Zákaz homosexuálního jednání nepovažuji za dobově podmíněný, protože je v Písmu jak ve Starém, tak v Novém zákoně, a to ve vícero souvislostech a vztažen k velmi odlišným kulturám.
—Dan Drápal

Ano, Drápal prozrazuje metaforický názor na Zjevení a zpochybňuje historického antikrista, což mne vede k otázce po podobě jeho eschatologie. O tom však tato kniha není. Překladatele ČEP obviňuje z nedostatku Boží bázně. Naopak BKR vyvyšuje kvůli jejím překladatelům, jimž tato bázeň nechyběla. Naprosto neodmyslitelnou součástí četby je pro Drápala naše spolupráce s Duchem svatým. Pouze studium s modlitbou a s pokorou vede k duchovnímu růstu a k odhalení původního významu. Jiné studium vede k „liteře, která zabíjí“, jako v případě fundamentalistů, kteří „meč Ducha, jímž je Slovo Boží“ používají proti svým bratřím a sestřím, nebo si sami ubližují.

Ano, věřím, že Bůh se postaral, abychom měli v ruce Písmo – jeho Slovo, které nemůže být zrušeno. Naším problémem tedy není, že by k nám Bůh nemluvil. Naším problémem je, zda mu nasloucháme, zda mu rozumíme, zda ho posloucháme a zda jeho Slovo správně aplikujeme.—
Dan Drápal

Za hlavní nedostatek první části knihy pokládám autorovo neobratné zápasení s fundamentalismem. Na extrémních příkladech a selektovaných historkách jej vykresluje jako rigidní, nevraživý, intelektuálně inkoherentní a celkově patologický směr. Jenže tak to není. Fundamentalista umí ctít kontext a pátrat po původním významu, dokonce ví o dobové podmíněnosti a dalších pravidlech exegeze. Jeho fundamentalismus spočívá v důsledně doslovném výkladu. Toto autor nevystihl, když nasadil fundamentalistům psí hlavu, jakou bych jim já – nikoli fundamentalista nýbrž konzervativní evangelikál – jistě nenasadil.

Z první části mám nicméně dobrý pocit. Mám spoléhat na pocity?

Jiří Hedánek

píše jako jazykovědec poněkud náročnějším tempem. Jeho velkým přínosem je přehled různých pojetí inspirace Písma a odpověď na kompromisní pojetí (religionistické, dynamické, existenciální):

Mizí autorita Písma. Slovo už není nad člověkem, je v jeho ruce. Člověk tu vlastně soudí Boha a hovoří místo Boha, člověk se stává bohem sám sobě.

Přítom podle Písma je tomu přesně naopak – Slovo soudí člověka. Žd 4,12: Boží slovo je „schopné rozsoudit“ (ns) – κριτικός - je způsobilé rozlišit a usoudit čili pronést soud nad myšlenkami, pohnutkami a city člověka. Boží slovo je kritikos vůči člověku. **Zatímco člověk má historicko-kritickou metodu na Boží slovo, Boží slovo má antropologicko-kritickou metodu na člověka.**—Jiří Hedánek (zvýraznění přidáno)

Autor druhé části se kloní k plenárně verbálnímu pojetí inspirovanosti a prohlašuje, že drtivou většinu z toho, co někteří negativisticky uvažující čtenáři Bible pokládají za chyby, lze snadno vysvětlit. Za toto mu z mé strany buď velký dík! Budiž blahořečen i ze to, že uznává zakotvení Písma v rámci skutečné historie. Dále snad i za napomenutí, abychom se obraceli spíše k obsahu než k formě. Desatero v Deuteronomiu přeci není identické s desaterem Exodu a přece mají identický obsah!

Vedle toho však Hedánek dává prostor poněkud méně jasným formulacím. Boží slovo samo o sobě nemůžeme plně pojmut rozborem Bible. To Slovo je za textem, nikoli v textu. Je „navěky v nebesích“ (Ž 119,89; Iz 40,8) a tím přesahuje text Písma. Za žádnou cenu neplatí, že by se text Bible rovnal Božím zjevení. Zjevení je nekonečné a Božské, text Písma je konečný a tudíž lidský. Pouze fundamentalisté se dopouštějí podobné chyby jako monofysité, když říkají, že Písmo je Božské samo v sobě.

Slovo je dvojí podstaty. Je sice plenárně a verbálně inspirované, ale bez Ducha svatého neživé. Duch svatý je v lidském srdci, nikoli v textu samotném. Písmo je pro Hedánka médiem, které předává Krista do srdce, kde na něj navazuje Duch svatý. Nikoli tělesně/racionálně/papíře, ale duchovně/v srdci Duch svatý zprostředkuje zjevení. Bez Ducha svatého zjevení neexistuje! Inspirovaný text není sám o sobě zjevením! Text Písma je pouze svědectvím o tom, že existovalo zjevení u svatopisce či u Ježíše a že jaksi vykrytalizovalo a bylo zapsáno. Slova Písma bez Ducha svatého jsou však nesrozumitelnou povídačkou. (Neměli bychom si také nevšimnout, že Hedánek několikrát zmiňuje Bartha.)

Ačkoli i ve mně cosi z Hedánkova jakobarthovského takměřexistencialismu rezonuje, musím si položit otázku: Otvírá či neotvírá se nám zde prostor mimobiblickému zjevení stejné jakosti? Tuto eventualitu Hedánek zaplašil jen krátkou notickou a jen velmi zběžně. A apropos, neadresoval ji ani Drápal. „Co a komu z toho nekonečného zjevení může být ještě nyní dostupné?“, ptám se s obavou.

Vedle toho se objevuje další problém. Slovo Boží „proniká a rozsuzuje“ (Žd 4,12). Činí tak snad pouze u těch, kdo mají v srdci Ducha svatého? Jestliže se Drápal odkazoval na praktickou zkušenost, že doktrína inspirovanosti nevěřícímu nic neříká, pak já se odkazuji na jinou praktickou zkušenost, která říká, že Písmo nezřídka usvědčuje hříšníka. Když se hříšník setká s Božím slovem, je mu přeci zjevena Boží pravda, nikoli neživá povídačka! Zde by mohlo Hedánkovo pojetí ústít v kalvinismus, protože jestliže Duch svatý oživuje neživé Písmo v srdci hříšníka, pak ten hříšník, který se rozhodne nečinít pokání, je vlastně zavržen přičiněním Ducha svatého. (A vskutku, Hedánek Kalvína zmiňuje!)

Souhlasím s Hedánkem když píše, že Boží realita svět lidských zkušeností nekonečně přesahuje. Na rozdíl od Hedánka tvrdím, že Duch svatý je jako autor textu jeho inherentní součástí. Že zjevení se nachází v samotném textu. Hedánek odpoví, že ignoruji pastorační zkušenost. Vždyť někteří Písmo čtou a nic jim to neříká. Příčinou netečnosti takových lidí je podle mého jejich zaslepenost způsobená padlou mentalitou.

Boží zjevení na sebe vzalo podobu konečného textu tak, jako Ježíš na sebe vzal podobu omezeného člověka. Duch svatý z Ježíše nemusel dělat Boha pokaždé, když se Ježíš setkal s lidmi. On byl Bůh již od první buňky plodu, který se v Panně Marii vyskytl. Právě tak je Písmo Božím zjevením. Stejně jako si Ježíš v dětství možná zlomil nohu a naučil se jen jeden či dva jazyky, tak i Písmo se k nám dostalo podmíněné svým pozemským růstem. Ale je to stejný Ježíš a stejné Písmo za jejichž početím stál Duch svatý. Tento Duch iluminuje dnešního čtenáře, zvláště pokud přistupuje k textu s modlitbou. Neznamená to však, že by Boží slovo bylo Božím slovem jenom tehdy. Právě jako Kristus je vydáno lidem úplně všanc, aby se stalo nadřazeným a světlem těch, kdo odpoví na jeho zavolání. Tak se nikdo nebude moci ani chlubit, protože chloubou Písma je Bůh, ani vymlouvat, protože Písmo je dáno všem.

<http://selah.diet/knihy/inspirovanost-pisma-letmym-pohledem/>